

พุทธบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา*

Integrated Buddhism and Professional Practice in Educational Administration

พระครูชัยรัตนกร (ไชยรัตน์ ชยรัตน) ¹

Phrakruchairattanakorn (Chairat Chayaratano) ¹

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ¹

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ต

Program in Educational Administration ¹

Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus

Email : johnnnny_2009@hotmail.com

บทคัดย่อ

ความเจริญก้าวหน้าสังคมในยุคปัจจุบัน ทำให้เกิดการแข่งขันกันทั่วโลก องค์กรต่างๆ ต้องเตรียมความพร้อม เพื่อที่จะแข่งขันและพร้อมที่จะรับมือกับปัญหาใหม่ๆ รวมถึงมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่อย่าง สม่ำเสมอ และอย่างต่อเนื่อง องค์กรต่างๆ ต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ของตนเองให้เข้ากับความเจริญก้าวหน้าทาง เทคโนโลยี มีการสร้างความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อม และสามารถปรับให้องค์กรอยู่รอดได้ ซึ่งไม่เว้น แต่องค์กรด้านการศึกษา การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และ สมดุล โดยมีเป้าหมายให้คนไทยเป็นคนดี เก่ง มีความสุข และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ ทั้งนี้ในสถาบันการศึกษา มีหลักสูตรทางการบริหารการศึกษา ในระดับบัณฑิตศึกษาที่เน้นการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษาของนักศึกษาให้เป็นไปเพื่อการ “แลกเปลี่ยน” ในภูมิความรู้ ภูมิปัญญา ซึ่งกันและกันกับผู้ปฏิบัติในสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ต่างเป็นผู้ให้และต่างเป็นผู้ได้รับเพื่อมุ่งหวังให้เกิดผลการปฏิบัติ การเรียนรู้ และความรู้ใหม่ และส่งผลต่อนักศึกษา

คำสำคัญ : พุทธบูรณาการ; การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา; การบริหารการศึกษา

* Received February 12, 2020; Revised March 25, 2020; Accepted May 29, 2020

ABSTRACT

The progress of society in today's world leads to competition all over the world. Organizations must prepare to compete and be ready to deal with new problems and be ready to develop themselves consistently and continuously. As organizations must adapt their strategies to technological advancements, create new knowledge in order to develop the organization to be ready and able to adapt to survive. But educational organizations and education are very important for human resource development in order to develop people in a balanced and balanced manner with the goal of making Thai people good, talented, happy and with professional competence. In educational administration at the graduate level that emphasize professional education management practice for students in order to "exchange" in the knowledge (Wisdom) with each other with the practitioners in the school or Educational organizations are the givers and the recipients in order to achieve the result of learning and new knowledge and affect students at all.

Keywords : Integrated Buddhism; Professional Practicum of Educational Administration; Educational Administration

1. บทนำ

ปัจจัยที่ผลักดันให้เกิดการแสวงหากลยุทธ์ในการพัฒนาสมรรถนะขององค์กร โดยเฉพาะด้าน การศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาปรับ เปลี่ยนให้ทันกับกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม (Phra Thep Sophon (Prayoon Dhammajitto), 2004) ผู้บริหารต้องมีความพร้อมและมีศักยภาพใน การพัฒนาองค์กร มีสามารถเป็นผู้นำให้แก่ ครูและบุคลากรทางการ ศึกษาในสถานศึกษาของตนเองได้ ด้วยหลักการที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษานี้ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมี แนวคิด ทางด้านศาสนาเป็นอีกแนวคิดและมาตรการหนึ่งที่สำคัญและเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะนำไปสู่การสร้างสรรค์ สังคมได้อย่างยั่งยืนแม้ว่าจะได้ผลช้าก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทยที่มีผู้ตั้งข้อสังเกตบ่อยครั้งว่า สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มีพระสงฆ์และองค์กรทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก สำคัญ แต่ทำไมจึงเป็นสังคมที่เต็มไปด้วยปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด แหล่งอบายมุข รวมทั้งปัญหาการคอร์รัปชันที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมาเป็นต้น จนนำไปสู่การสรุปว่าพระพุทธศาสนาไม่ เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาของสังคมหรือไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาสังคมได้ การพิจารณาถึงแนวคิดและ

บทบาทของพระพุทธศาสนาที่มีต่อการพัฒนาสังคมไทย จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ถูกนำเสนอเพื่อการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่ากลุ่มท้องถิ่นนิยม ที่เป็นกลุ่มเน้นย้ำ คุณค่าของภูมิปัญญา และคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ไม่เพียงจะช่วยเยียวยาปัญหาสังคมไทย หากแต่ยังมีคุณค่าสำหรับโลกอีกด้วย (ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2542 : 14-15)

สำหรับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษาควรคำนึงถึงการบรรลุผลในประกาศของคุรุสภาเรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักศึกษา ผู้บริหารพี่เลี้ยง คณาจารย์นิเทศ เจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้อง มีความเข้าใจเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้บรรลุผลตามความคาดหวังของหลักสูตรและเกณฑ์มาตรฐานของคุรุสภา อันจะทำให้การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีความชัดเจน ซึ่งวิธีการพุทธบูรณาการ ตามวิธีการของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมมจิตโต) หรือเรียกภาษาอังกฤษว่า “Brahmapundit’s Method” โดยมีวิธีการในการศึกษา 2 วิธีย่อย คือ 1) วิธีการบูรณาการแบบพุทธวิทยา (Buddhology) เป็นการพระพุทธรศาสนามาเป็นฐานในการอธิบาย แล้วนำวิทยาการ หรือศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายเสริม โดยมีเจตนารมณ์เพื่ออธิบายสนับสนุนให้พระพุทธศาสนาทันสมัย และสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้น 2) วิธีการบูรณาการแบบธรรมวิทยา (Dhammology) โดยการนำวิทยาการหรือศาสตร์สมัยใหม่มาเป็นตัวตั้ง แล้วนำหลักธรรมะในพระพุทธศาสนามาเป็นฐานในการประยุกต์ใช้ ตีความอธิบาย วิเคราะห์ บูรณาการ และสังเคราะห์ออกเป็นชุดอธิบาย ชุดความคิด หรือชุดความรู้ต่างๆ เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ปฏิบัติ

ดังนั้นตามประกาศคุรุสภา เรื่อง การรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 ในระดับปริญญาเอก และระดับปริญญาโท กำหนดให้มีวิชาปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 3 หน่วยกิต และมีชั่วโมงปฏิบัติไม่น้อยกว่า 90 ชั่วโมง (15 x 6 ชั่วโมง) ประกอบด้วยการฝึกการบริหารสถานศึกษา 50% การฝึกบริหารการศึกษา 50% ในสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ผู้บริหารพี่เลี้ยงมีคุณสมบัติและประสบการณ์ และมีการจัดหรือแต่งตั้งอาจารย์นิเทศก์ตามที่คุรุสภากำหนด มีรายงานผลการผ่านเกณฑ์จากการประเมินการปฏิบัติการวิชาชีพบริหารสถานศึกษา/บริหารการศึกษา

เพื่อให้เป็นไปตามประกาศคุรุสภาเรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษาเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2557 ดังกล่าว ในหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้กำหนดให้มีรายวิชา GS 63310 การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา (Professional Practicum of Educational Administration) เป็นรายวิชาบังคับเชิงปฏิบัติการวิชาชีพ 3 หน่วยกิต ไม่มีชั่วโมงการสอนหรือบรรยาย แต่มีชั่วโมงการปฏิบัติในภาคสนาม $15 \times 6 = 90$ ชั่วโมง มีชั่วโมงการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง $15 \times 6 = 90$ ชั่วโมง โดยมีคำอธิบายรายวิชา

ดังนี้ “การพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา จิตวิญญาณและอุดมการณ์ของผู้บริหาร การจัดการความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ การวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การมีอุดมการณ์ของผู้บริหารและแนวทางการพัฒนาเป็นผู้บริหารมืออาชีพ และความสามารถศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาวิชาชีพ การนำเสนอเอกสารเชิงหลักการเพื่อปฏิบัติการวิชาชีพบริหาร การศึกษา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหรืออาจารย์ประจำรายวิชาและผู้บริหารพี่เลี้ยง โดยคำนึงถึงมาตรฐานทางวิชาชีพ หลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติการวิชาชีพในสถานศึกษา และในหน่วยงานทางการศึกษาที่กำหนด มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์นโยบาย การวางแผน นำแผนสู่การปฏิบัติ ประเมินผล และสะท้อนผล นำเสนอและรายงานผลการปฏิบัติการวิชาชีพเกี่ยวกับบทบาท กิจกรรม ผลงาน และอื่นๆ รวมทั้งประสบการณ์การเรียนรู้ และความรู้ใหม่ที่ได้รับ”

2. พุทธบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา

2.1 พุทธบูรณาการ

นับตั้งแต่พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นครูของมนุษย์และเหล่าเทวดาทั้งหลาย ได้ทรงอนุเคราะห์โลกด้วยการประกาศพุทธธรรม ตั้งแต่ตรัสรู้จนปรินิพพาน แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะปรินิพพานแล้วแต่สิ่งหนึ่งยังคงเป็นอมตะ คือ คำสอน ที่ประกาศไว้อย่างชัดเจนมีการถ่ายทอดและสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน มีทั้งผู้ที่สันทนและคัดค้านแต่ในที่สุด เมื่อผ่านการวิเคราะห์แล้วก็เป็นที่ยอมรับกันว่า คำสั่งสอน หรือหลักพุทธธรรม เป็นธรรมที่ไม่ขึ้นต่อเวลา ทนสมัยเสมอหรือที่เรียกว่า “อกาลิก” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543) ให้ผลไม่จำกัดกาล คือไม่ขึ้นกับกาลเวลา ให้ผลแก่ผู้ปฏิบัติทุกเวลา ทุกโอกาส เป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติไม่ว่าจะเป็นผู้ครองเรือน (นาคาริก) หรือผู้สละเรือนออกบวช (อนาคาริก) นอกจากจะเป็น อกาลิกธรรมแล้วยังเป็นสิ่งที่ทำทนายให้มวลมนุษยชาติมาพิสูจน์ด้วยตนเอง (เอหิเปสสิโก)

ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้กล่าวว่า พระพุทธศาสนา คือ ศาสนาแห่งปัญญาและการปฏิบัติอีกทั้งพุทธธรรมนั้น ก็มีใช่เป็นเพียงปรัชญาของนักปรัชญา หรือเรื่องของนักคิดที่กำลังคิดค้นหาความจริง โดยใช้เหตุผลเชิงตรรกวิทยาหักล้างพิสูจน์ความจริงกันอยู่ หากแต่พุทธธรรมเป็นเรื่องของ “ศาสนานักปฏิบัติ” หรือเป็นการปฏิบัติของผู้ทรงปัญญา ซึ่งเข้าไปเกี่ยวข้องแก้ไขปัญหาให้กับชีวิตและความ เป็นอยู่จริงของมนุษย์ ณ ช่วงเวลานั้น พระพุทธศาสนามุ่งเน้นการสอนความจริงที่เป็นประโยชน์และสั่งสอน เฉพาะสิ่งที่จะนำมาปฏิบัติให้เป็นประโยชน์ในชีวิตจริงได้ด้วยเหตุนี้พระพุทธองค์จึงไม่ทรงสนับสนุน การพยายามเข้าถึง “สัจธรรม” ด้วยวิธีครุ่นคิดและถกเถียงหาเหตุผล เกี่ยวกับปัญหาทางอภิปรัชญาซึ่งเป็นไปไม่ได้ และด้วยเหตุผลที่พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับชีวิตจริงของมนุษย์นี้เองความเป็น “พุทธธรรม” จึงต้องอาศัยการพิจารณาคุณค่าทางจริยธรรมประกอบด้วย(พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2543)

3. พุทธบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา

3.1 การนำหลักพุทธบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา หลักพุทธธรรม 9 ประการ เพื่อการบริหารงานภาครัฐ ได้แก่

1) พุทธบริหารที่มีเป้าหมายอันเป็นอุดมการณ์และยุทธศาสตร์ที่มุ่งยึดเอาความผาสุกและความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสงบสันติ ที่มีหลักธรรมคำสอน คือ การไม่ทำความชั่ว ทั้งปวง การบำเพ็ญแต่ความดี การทำจิตใจให้ผ่องใส เป็นรากฐานในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบาย สาธารณะและการบริหารกิจการงานภาครัฐ

2) พุทธองค์การ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางหลักการบริหารจัดการงานต้องอาศัย การร่วมกันทำงาน โดยมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อแก้ไขปัญหาหรือสร้างความเข้าใจในหมู่พระสงฆ์ มีการปรึกษาหารือกัน กำหนดกฎกติกาให้ยึดถือปฏิบัติ พร้อมกับการปรับตัวในการจัดการปัจจัย สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

3) การวางแผนเชิงพุทธ โดยยึดหลักอริยสัจสี่ที่เป็นการวางหลักและบวกรวางแผนที่ ชี้นำให้แก้ไขปัญหาที่สาเหตุ

4) ความเชี่ยวชาญเชิงพุทธ “เอตทัคคะ” ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้มอบหมายอำนาจ หน้าที่ให้พระสงฆ์ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา ที่แต่ละท่านมีความรู้ความสามารถเฉพาะตามแต่ถนัดและมีขอบข่ายงานให้ชัดเจน

5) การบริหารความขัดแย้งเชิงพุทธเป็นการบริหารงานที่ช่วยลดความขัดแย้งหรือป้องกัน มิให้เกิดความขัดแย้งในการบริหารงาน

6) พุทธบริการ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้วางหลักการให้บริการแก่ประชาชนที่ผู้บริหาร องค์การภาครัฐต้องมีพรหมวิหาร 4 คือมีความเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา และมีสังคหวัตถุ 4 คือ ต้องมีทาน ปิยะวาจา อัตถจริยา และสมานัตตา การที่ผู้บริหารองค์การภาครัฐมีพรหมวิหาร 4 และ สังคหวัตถุ 4

7) พุทธจริยธรรมาภิบาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางหลักในการสร้างธรรมาภิบาลในการ บริหารองค์การที่ผู้บริหารและพนักงานของรัฐต้องรักษาศีลและประพฤตินิยม เป็นเนืองนิตย์จนฝังอยู่ใน จิตใจที่คอยเตือนสติอยู่ตลอดเวลาที่มีหิริ โอตตัปปะ ยึดมั่นในเบญจศีล เบญจธรรม ที่คอยเป็นกลไกในการ กำกับให้ใจใสสะอาด สงบ

8) พุทธสัปปายะ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าใจดีว่าสภาวะแวดล้อมมีการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นความไม่เที่ยงอย่างหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงสรรพสิ่งโดยอ้อมส่งผลกระทบต่อ เชื่อมโยงถึงกันมีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปของกระบวนการชีวิตและธรรมชาติ

9) สัมฤทธิผลเชิงพุทธ เป้าหมายของการเป็นพุทธบริษัท คือ ความสุขสงบและปรินิพพาน สัมฤทธิผลขององค์การภาครัฐ คือ ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีความเจริญเกิดสันติภาพสันติสุขซึ่งทางพุทธศาสนาได้วางวิถีปฏิบัติยึดเอามงคล 38 ประการ เพื่อพัฒนาชีวิตจิตวิญญาณของผู้บริหารและพนักงานของรัฐ

จากการนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติวิชาชีพการบริหาร โดยมีจุดมุ่งหมายของการฝึกปฏิบัติการบริหารการศึกษาเพื่อให้การฝึกปฏิบัติวิชาชีพบริหารการศึกษาของนักศึกษาเป็นไปเพื่อการ “แลกเปลี่ยน” (Exchange) ในภูมิความรู้(Knowledge) ภูมิปัญญา(Wisdom) ซึ่งกันและกันกับผู้ปฏิบัติในสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ต่างเป็นผู้ให้และต่างเป็นผู้ได้รับเพื่อมุ่งหวังให้เกิดผลการปฏิบัติ(Result) การเรียนรู้(Learning) และความรู้ใหม่(New Knowledge) และส่งผลต่อนักศึกษา ดังนี้

1. เพื่อให้ศึกษามีพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education - TQF) และตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพิ่มเติมในด้านทักษะการเรียนรู้ มีดังนี้

ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

- ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้
- ความเปิดเผยเปิดรับประสบการณ์ ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีปฏิภาณไหวพริบ
- ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน
- ความมีอารมณ์มั่นคง ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่น
- ยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาการและทางวิชาชีพ

ด้านความรู้

- ความรู้ในหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ
- ความรู้ในการวิเคราะห์นโยบาย การวางแผน นำแผนสู่การปฏิบัติ ประเมินผล และสะท้อนผล
- ประสบการณ์การเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ

ด้านทักษะทางปัญญา

- ความสามารถในการนำเสนอหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปฏิบัติการวิชาชีพ
- ความสามารถในการวิพากษ์ วิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์นโยบาย
- ความสามารถในการวางแผน นำแผนสู่การปฏิบัติ ประเมินผล และสะท้อนผล
- ความสามารถในการนำเสนอการเรียนรู้และความรู้ใหม่ที่ได้รับจากปฏิบัติการวิชาชีพ

ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

- การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาที่ออกปฏิบัติการ
วิชาชีพทั้งกรณีการแสดงความเห็นหรือการปฏิบัติงาน

- ความเป็นมิตร ความเป็นผู้นำและเป็นผู้ตาม
- ความช่วยเหลือเกื้อกูล และมีทัศนคติในทางบวกต่อบุคคลอื่น
- ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาศักยภาพตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันกับบุคคลอื่น

ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

- ความสามารถในการใช้สถิติประกอบการศึกษาค้นคว้า การนำเสนอรายงาน และการแสดง
ความเห็นในการฝึกปฏิบัติได้อย่างเป็นระบบและเชื่อถือ

- ความสามารถในการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในการฝึกปฏิบัติได้อย่าง
เหมาะสมและสอดคล้องกับศาสตร์ในรายวิชา

- ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เป็นประโยชน์ต่อการสื่อสารและการเรียนรู้
ในการฝึกปฏิบัติได้อย่างหลากหลาย

ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้

- ฝึกปฏิบัติการด้วยการชี้นำตนเอง (self-directing)
- ฝึกปฏิบัติการด้วยการกระทำ (learning by doing)
- ฝึกปฏิบัติการอย่างร่วมมือกับคนอื่น ๆ ทั้งแบบ face to face ในสถานศึกษาหรือ

หน่วยงานทางการศึกษาและในโลกดิจิทัล

2. เพื่อให้ นักศึกษามีพัฒนาการเรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาตามที่คุ
รูกำหนด ดังนี้

มาตรฐานความรู้

1. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา

- สามารถนำความรู้ ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษาไป
ประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

- สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการการศึกษา

- สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา

- สามารถจัดองค์กร โครงสร้างการบริหารและกำหนดภารกิจของครูและบุคลากร
ทางการศึกษาได้เหมาะสม

2. นโยบายและการวางแผนการศึกษา

- สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา

- สามารถกำหนดนโยบายวางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา
- สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่มุ่งให้เกิดผลดี คุ่มค่าต่อการศึกษา สังคม
และสิ่งแวดล้อม

- สามารถนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
- สามารถติดตามประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน

3. การบริหารด้านวิชาการ

- สามารถบริหารจัดการการเรียนรู้
- สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
- สามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา
- สามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

4. การบริหารด้านธุรการการเงินพัสดุและอาคารสถานที่

- สามารถจัดระบบงานสารบรรณได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- สามารถบริหารจัดการงบประมาณอย่างถูกต้องและเป็นระบบ
- สามารถวางระบบการบริหารและจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษาได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

- สามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

5. การบริหารงานบุคคล

- สามารถสรรหาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน
- สามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ
- สามารถพัฒนาครูและบุคลากร ในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ

- สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา
- สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6. การบริหารกิจการนักเรียน

- สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน
- สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน
- สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนในด้านต่างๆ
- สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรมจรรยาบรรณและความสามัคคีในหมู่คณะ

7. การประกันคุณภาพการศึกษา

- สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ของสถานศึกษา

- สามารถประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษา

ภายนอก

8. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

- สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่าง
เหมาะสม

- สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ
- สามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน

- สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียน ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

- สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน

- สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์

- สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โดยมีเป้าหมายในการ
เข้าไปช่วยเหลือชุมชน และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

- สามารถระดมทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

10. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

- เป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา
- ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม

มาตรฐานการปฏิบัติงาน

- ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา

- ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของบุคลากร
ผู้เรียน และชุมชน

- มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
- พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
- พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
- ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร
- รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
- ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

- ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
- สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

มาตรฐานการปฏิบัติตน

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง คือ มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ
2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ คือ รัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ
3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ
  - 3.1 รักเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า
  - 3.2 ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
  - 3.3 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางกายวาจาและจิตใจ
  - 3.4 ไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกายสติปัญญาจิตใจอารมณฺ์และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ
  - 3.5 ให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาคโดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ
4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คือ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
5. จรรยาบรรณต่อสังคม คือ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาสิ่งแวดล้อมรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. สรุป

ด้วยกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ(Thai Qualifications Framework for Higher Education - TQF) กับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา จะเติมเต็มในด้านทักษะการเรียนรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมอันเป็นส่วนสำคัญลำดับแรก ทั้งในด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความน่าเชื่อถือไว้วางใจได้ ความเปิดเผยเปิดรับ

ประสบการณ์ ความริเริ่มสร้างสรรค์ ความมีปฏิภาณไหวพริบ ความมีพลังตื่นตัวมุ่งความสำเร็จ ความเชื่อในศักยภาพแห่งตน ความมีอารมณ์มั่นคง ไวต่อความรู้สึกของคนอื่น เคารพในสิทธิและความเห็นของผู้อื่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณทางวิชาการและทางวิชาชีพ การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา คำนี้ถึง การบรรลุจุดมุ่งหมายดังนี้ 1)ให้นักศึกษามีพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบ TQF 2)ให้นักศึกษา มีพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาที่คุรุสภากำหนด 3)ให้นักศึกษามีพัฒนาการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารการศึกษาที่คุรุสภากำหนด การฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษาของนักศึกษาในภาคเรียนที่ 3 ตามแผนการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตร ไม่ได้ลงภาคสนามในลักษณะที่นักศึกษาเป็นสฤญภาคทางหลักการ แนวคิดหรือทฤษฎี แต่เป็นการลงภาคสนามอย่างเป็นผู้มีภูมิความรู้มีภูมิปัญญาในหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีทางการบริหารจากการศึกษารายวิชามาแล้วในภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 รวมทั้งรายวิชาที่กำลังเรียนเป็นคู่ขนานกับการลงภาคสนามในภาคเรียนที่ 3 นอกจากนี้ นักศึกษาได้มีการ “แลกเปลี่ยน” ในภูมิความรู้(Knowledge) ภูมิปัญญา(Wisdom) ซึ่งกันและกันกับผู้ปฏิบัติในสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษา ต่างเป็นผู้ให้และต่างเป็นผู้ได้รับเพื่อมุ่งหวังให้เกิดผลการปฏิบัติ(Result) การเรียนรู้ (Learning) และความรู้ใหม่(New Knowledge) และส่งผลต่อนักศึกษาเป็นผู้ฝึกปฏิบัติการวิชาชีพทางการศึกษามีทั้งคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กับการฝึกอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

5. บรรณานุกรม

คณะกรรมการประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. (2562).

คู่มือการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2542). **วิกฤตเศรษฐกิจและวัฒนธรรมนิยม.** กรุงเทพฯ : สถาบันปรีดี พนมยงค์.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2543). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์.** พิมพ์ครั้งที่ 9.

กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2544). **พุทธธรรม (ฉบับเต็ม).** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ดวงแก้ว.

Phra Thep Sophon (Prayoon Dhammajitto). (2004). **The Directions of Thai Education.**

Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing.